

concept
news
zones
archive
web_cam
links
partners
contacts
for LIETUVA
UNESCO

Ne griauti, o statyti

2005-10-21

2005 m. spalio 21-27 d. Nr. 40 (864)

"Atgimimo" straipsniai

Agnė Litvinaitė [Nuomonė]

Ne griauti, o statyti

<http://www.atgimimas.lt/articles.php?id=1129817193>

Protestas padeda žmonėms atsitiesti.

„Ar jūs jaučiate, kokia esate galinga jėga?! Savo sąmoningumu, drąsa, ryžtu, neabejingumu įrodėte, kad Lietuva turi ateiti, turi JUS!“ (citata iš spalio 13-osios studentų mitingo organizatorių padėkos).

Lietuva sujudo. Labai staigiai ir netikėtai. Bruzdėjimas virto judėjimu. Šalia „Lietuvos“ (nebe) kino teatro įkurta „Pro-testo“ laboratorija, spalio 13-ąją studentai pamarširavo prie Vyriausybės langų, užvakar ant Vilniaus dailės akademijos pievelės benamiai studentai statėsi palapines. Dar įmonių darbuotojų streikai. Taip, suvokimas, kad esi prievartaujamas, jau yra tavo laimėjimas.

Vis dėlto drąšūs turėti savo nuomonę šįkart pabandė ją ir apginti. Kino kritikas Skirmantas Vallulis taikliai pasakė, kad „šiandien baimės Lietuvoje daugiau nei prieš 15 metų.

Iš kur ji kyla? Galbūt iš to, kad imame galvoti, tikėti, jog dabar tai jau viskas „bus gerai“, pasaulis lyg ir tvarkosi viena linkme. Tačiau gyvename tokiu laiku, kai egzistuoja primestas, priverstinis mąstymas“. Jo atsisakyti – gera protesto pradžia. O toliau? Pirmiausia sunaikinti „man tas pats“, tada nebijoti pareikšti, kad „man ne tas pats“. Galiausiai visa tai sujungti į gerai apgalvotą „mes už“.

Nors „Tarptautinių žodžių žodynas“, aiškindamas protesto sąvoką, siūlo visą krūvą neiginų: „Atkaklus prieštaravimas, viešas kritikavimas veiksmų, laikomų neteisingais“ (amerikiečiai žodį „protest“ dažniausiai vartoja kaip „paneigti“), lotyniškas priešdėlis „pro-“ žymi veiksmą kieno nors naudai. ŠMC parodų kuratorius Valentinas Klimašauskas teigia, kad „protestas – labiau pritarimas tam tikrai nuomonei nei kitos neigimas. O teigdamas kuri net ir prieš savo norą“.

Pyktis ir įsivaizduojami priešai nuteikia kovai už asmenines ambicijas, sukelia maištą dėl paties maišto. Internetiniame „Protesto politikos“ puslapyje registruojami visokiausi „prieš“, manau, tėra būsimo protesto eskizai (prieš Zuoko statybas, prieš piktus politikus, prieš antstolių savivalę, karą Irake ir t.t.), idėjų generatorius. Kaip ir visada viskuo nepatenkinti populiarių interneto

portalų lankytojai – kupini chaotiškų, kraštutinių, asmeninių pasipiktinimų. Tai ne protestas, tai – bambėjimas.

Pilietinė visuomenė čia ne mažiau svarbi. Ji ir protestas – vienas kitą kuriantys ir maitinantys šaltiniai. Spalio 13-osios demonstracija buvo svarbus pirmasis impulsas aktyvios studentijos formavimuisi (atmeskime demonstrantus su restorano „Čili“ reklama plakatuose, per anksti atėjusius į koncertą, ir anarchistus, kuriems tiesiog patinka maištas).

Bendruomenės tikslas realesnis už subjektyvų siekį, jis perfiltruojamas kiekvieno visuomenės nario, turi didesnę argumentaciją. Jis nėra galutinis ir visai laik plėtojamas kūrybiniame procese. Į „Lietuvos“ (nebe) kino teatro „bylą“ įsitraukė ne tik kinomanai – „Pro-testo“ laboratorijoje veikia apie du šimtus žmonių, į akciją įsitraukia vis daugiau vilniečių, susirūpinusių miesto viešųjų erdvių gynyba ir išsaugojimu.

Pilietinė visuomenė galinga. „Teisėti argumentai – nebūtinai teisiniai. Mes galime ir turime reikalauti iš politikų moralios elgsenos ir bausti juos, atimant iš jų politinį pasitikėjimą, net jei tai paprastas pažadų netesėjimas ar slapukavimas. Verslininkų atveju mes galime nesinaudoti jų teikiamomis paslaugomis. Galime neparemti jų verslo idėjų, norimų įgyvendinti mieste, kuriame gyvename.

Jie tai tikrai pajus“, – sako Šarūnas Bagdonas, organizuojantis talkas tam, kad

išsaugotų tai, kas brangu (<http://www.arka.lt/>). Nes, kaip sako naujo laikraščio „Protestas“ redakcija, „mūsų tikslas bendras – savo valstybėje mes norime patys būti šeiminkai“.

Pabaigoje ir naujoje pradžioje – interviu su „Pro-testo“ laboratorijos įkūrėjais Gediminu ir Nomedu Urbonais.

– Kas yra protestas?

– Protestas yra viešas žodžio įkūnijimas viešoje erdvėje. Jis veiksmingesnis už tekstą arba žodį, pasakytą mitinge, nors yra lydimas ir šių išraiškų. Nes protestas – vizualus ir performatyvus. Todėl yra pajėgus ir veiksnus viešumos ir kartu žiniasklaidos dalyvis.

– Kokia yra jūsų protesto išraiška?

– Visos pro-testo laboratorijos generuotos akcijos buvo už, o ne prieš. Už „Lietuvos“ kino teatro, viešosios ir kultūrinės erdvės išsaugojimą. Už žmonių teisės į meną ir kultūrą išsaugojimą. Kaip Marcinkevičius („VP Market“ vadovas) kalba apie savo teisę „siekti pelno“, taip ir „Pro-testo“ laboratorija gina teisę į viešą kultūros erdvę. Protestas yra kūrybinis procesas, nes tik kūrybinis procesas šiandien gali priversti žmones kritiškai mąstyti ir netapti korumpuotais. Kūryba yra dvasinio pasaulio dalis.

– Kokia apskritai yra protesto vertė?

– Protestas visų pirma kalba apie pamatinį kiekvieno žmogaus tapatumo bruožą – savigarbą. Protestas išlaisvina ir sukuria erdvę žmogaus savigarbai pasireikšti.

– Kokią įtaką jis daro pilietinei visuomenei?

– Pilietinė visuomenė kuriama viešoje erdvėje. Konsensusas, toks minkštas galios pasireiškimas (be pykčio), yra korumpavimasis ir galių hierarchijos įtvirtinimas. Suverenų legitimacija. Pilietinė visuomenė kuriama ne konsensuso, o antagonizmo šviesoje. Tik drąsiai stovint ir žiūrint į akis skirtingoms nuomonėms galima demokratija.

– Atsižvelgiant į Jūsų laboratorijos darbą ir išvadas – ar verta Lietuvoje protestuoti?

– Tai, kad jūsų laikraštis klausia apie „protestą“, jau yra didelis laboratorijos laimėjimas. Nes iki „Pro-testo“ laboratorijos niekas tokių klausimų neužduodavo. Laboratorija yra pereinamasis etapas, tam tikras modelis, generavęs protesto balsų išraišką. Galbūt kalbos apie protestą, protesto diskursas, pats žodis „protestas“ – visa tai yra susiję su šiuo metu vykstančiais reiškiniais: laikraščio „Protestas“ leidimu, streikais, demonstracijomis. Atsiradus žodžiui, teorijai, supančiai jį, diskusijai, atsiranda ir kritinė mintis, ir kritinė masė, reikalinga protestui materializuotis.